

1 of 1 DOCUMENT

Trouw

September 22, 2004

57 plus**BYLINE:** CARLA VAN BAALEN**SECTION:** de Verdieping / PODIUM; Pg. 16**LENGTH:** 677 words

De troonrede 2004 staat bol van de bezuinigingen. De meeste Nederlanders zien de noodzaak daarvan ook wel in, aldus een opiniepeiling van vorige week. Maar er is weinig begrip voor de ingrepen in prepensioen en vut. Dat aantasting van oudedagsvoorzieningen op veel weerstanden stuit, hebben we eerder gezien. In 1994 brak in het CDA een enorme rel uit omdat in het verkiezingsprogramma een voorstel was opgenomen de AOW te bevriezen. Bij de verkiezingen van dat jaar haalden de ouderenpartijen AOV en Unie 55+ bij elkaar zeven zetels. Een gevoelig onderwerp dus, de oudedagsrechten.

Er is een tijd geweest dat de overheid zich in het geheel niet bekommerde om het lot van ouderen noch om enige andere groep die moeite had de dagelijkse boterham te verdienen. De eerste keer dat in een troonrede sprake was van bezorgdheid om bepaalde zwakkere groepen uit de samenleving, was in 1891: 'Maatregelen (...) tot verzekering van het lot van oude of verminkte werklieden zullen (...) worden ontworpen.' In die tijd -de 19de eeuw- was de burger voor al zijn levensbehoeften aangewezen op zichzelf. De tegenwoordig zo veelvuldig door Balkenende aangeropen 'eigen verantwoordelijkheid' sprak destijds voor zichzelf. De voornaamste taak van de overheid lag op het gebied van ordehandhaving en veiligheid.

Langzaam maar zeker veranderde dat. Binnen een eeuw transformeerde ons land van een nachtwakersstaat in een welvaartsstaat, waarin niemand meer gebrek hoefde te lijden. Voor de bestaansbehoeften van steeds meer groepen ging de overheid zich verantwoordelijk voelen. Voor weduwen en wezen, zieken, werklozen, ouderen en

arbeidsongeschikten. Dat werd mogelijk gemaakt doordat die overheid de beschikking kreeg over toenemende financiële middelen, opgebracht door een steeds rijker wordende beroepsbevolking. Tegen het einde van de 20ste eeuw was elke Nederlander, ongeacht leeftijd of maatschappelijke positie, ten minste verzekerd van een (meer dan) acceptabele levensstandaard.

Maar die ontwikkeling verliep niet volgens een rechte lijn. Soms trad economische recessie op. Zowel particulieren als overheid zagen zich dan genoodzaakt te bezuinigen en de tering naar de nering te zetten. De overheid handelde daarbij steeds volgens een vast patroon: het bedrijfsleven stimuleren en het mes zetten in de uitkeringen en de ambtenarensalarissen. Doorgaans vond dan ook discussie plaats over bepaalde groepen binnen het sociale stelsel, bijvoorbeeld werklozen, zieken of arbeidsongeschikten. Belastten zij het stelsel niet te veel? Was het geen tijd voor een stelselherziening? Maar ouderen werden in deze discussie altijd ontzien.

Sinds 1957 heeft iedereen vanaf 65 jaar recht op AOW. Maar de leeftijd waarop mensen daadwerkelijk afscheid nemen van het arbeidsproces is door de jaren heen voor verscheidene groepen steeds lager (tot 57) geworden. Vut en prepensioen deden hun intrede, riant ondersteund door belastingfaciliteiten. Deze regelingen lijken algemeen verworven recht te zijn geworden. Maar het kabinet-Balkenende wil daar nu een einde aan maken. Het taboe op discussie over oudedagsvoorzieningen is doorbroken. En terecht. Nu als gevolg van de demografische ontwikkelingen de groep ouderen alsmar groter wordt en de groep die het sociale stelsel mogelijk moet maken (de beroepsbevolking onder de 57 jaar) alsmar kleiner, is de herijking van het stelsel zonder meer noodzakelijk. Indachtig deze ontwikkeling is het niet meer dan redelijk dat de regering, die de schaarse overheidsmiddelen moet verdelen, haar blik nu ook laat vallen op de gezonde 57-plusser.

Het is natuurlijk duidelijk dat niemand het leuk vindt getroffen te worden door bezuinigingen. Dus klagen mag. Maar wellicht is enig gevoel voor verhoudingen toch op zijn plaats. Want laten we wel wezen: Gelukkig het land

waar mensen wonen die zich druk kunnen maken over een kwart procent koopkrachtverlies en het verdwijnen van een prepensioen.

LOAD-DATE: September 22, 2004

LANGUAGE: DUTCH

Carla van Baalen is directeur van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

© 2004 PCM Uitgevers B.V.